

Tone
Peršak

Glosa

Slovenski pisatelj in moderna tehnologija ali prag pred vrati v postmoderno (= postindustrijsko) družbo.

O slabih materialnih razmerah večine slovenskih piscev in drugih kulturnih delavcev, o nespodbudnih honorarjih, o pičlih sredstvih, ki jih kulturi »dodeljuje« družba, o potiskanju kulture ob mizo in čez rob s pogrinjkom resničnih »druž-

benih vrednot« smo pisali že vse premnogi in vse prevečkrat (čeprav je to reč nedvomno treba ponavljati, da se ne pozabi!). Vseeno dodajmo mozaiku še en kamenček, tokrat nekoliko drugačne barve.

Ker nekateri radi žonglirajo s frazami o izenačevanju naših cen s svetovnimi cenami, in to kljub temu, da naši časopisi na veliko in privoščljivo pišejo, da vsak državljan ZDA, ki zasluži mesečno manj kot 800 dolarjev, uradno velja za reveža, sramežljivo pa priznavajo tudi to, da v Jugoslaviji tri četrt delavcev zasluži manj kot 150 dolarjev mesečno, si privoščimo tudi mi najprej nekaj podatkov o razmerah na tujem. Soliden pisatelj na zahodu (»ejga kapitalizem!«) dobi za roman v večini primerov toliko, da lahko naslednja tri leta piše naslednji roman. Pri nas trenutno honorarji za dokaj debele romane znesejo še vedno približno pet do osem povprečnih osebnih dohodkov. Pri nas je torej norma za roman približno šest do sedem mesecev. Še bolj zanimive pa so tehnološke primerjave. V eni od TV oddaj, posvečenih letošnjemu FESTU, je poročevalec mimogrede povedal tudi zgodbo o tem, kako je znani pisatelj znanstvenofantastičnih uspešnic A. Clark pisal svojo drugo Odisejo. Ker trenutno živi v Singapuru, lje pisal roman s pomočjo računalnika, tako da ga je lahko sproti popravljal in s pomočjo antene posredoval računalniku tiskarne v ZDA (mislím da v New Yorku ali v Los Angelesu), kjer so tako roman hkrati že tiskali in v nekaj dneh po tem, ko je Clark odtipkal zadnjo piko, je bil roman v knjigarnah. Naši Razgledi v četrti letošnji številki (28. II. 1986) poročajo o novem romanu G. G. Marqueza in navajajo tudi njegovo izjavo, »da je uporabil ‚word processor‘, ki mu je prihranil za leto in pol dela in ga obvaroval pred belim praznim papirjem.« V isti številki piše H. M. Enzensberger (Španske črepinje II.) o nezadovoljnem španskem intelektualcu Cuetu, ki živi v hiši, »s katere se kruši mavec«, nekje v provinci, »sam s svojim psom in računalnikom apple, ki vse, kar pisatelj napiše, po telefonu posreduje madridskim medijem«. »Tehnološka revolucija in postindustrijski način dela prodirata tako tudi v kulturo. Seveda pa je treba pri tem tudi upoštevati, da dober računalnik, npr. Atari 520 ST (z osnovnimi dodatki, vendar še brez tiskalnika) stane na zahodu, recimo v Nemčiji, 2.185 DM, kar pomeni manj kot povprečno mesečno plačo nemškega delavca. V knjigarni

Mladinske knjige pa slovenski pisatelj, ki z debelim romanom zasluži, denimo sedem, morda celo osem povprečnih mesečnih dohodkov slovenskega delavca, lahko legalno kupi Atari 520 ST za 1.690.000 din, kar pomeni skoraj 30 (trideset!) povprečnih osebnih dohodkov slovenskega delavca oziroma takole med brati pet romanov. Nemški pisatelj si lahko kupi Atari 520 ST za približno polovico honorarja za eno avtorsko polo svojega romana. Seveda lahko slovenski pisatelj, če ima devize, dobi računalnik tudi po nižji ceni, toda kje naj slovenski pisatelj legalno dobi devize? Pa še to: slovenski pisatelj mora za računalnik odšteti 1.690.000 din, vsaka, tudi najbolj komercialna delovna organizacija ga dobi za 20 % ceneje. Nekoliko boljši (hitrejši, trpežnejši, primeren za pisanje v več kopijah) pisalni stroj, denimo Olivettijev pisalni stroj s srednje dolgim valjem, stane v ljubljanskih knjigarnah približno 490.000 din (še boljši cca 600.000 din), kar pomeni 7—8 povprečnih osebnih dohodkov slovenskega delavca, v Italiji stane isti pisalni stroj precej manj kot eno plačo.

Skratka, sporočamo vsem zainteresiranim, da se jim ni treba bati, da bodo slovenski pisatelji zavoljo tehnološke revolucije kmalu proizvedli bistveno več romanov letno kot doslej. Medtem ko bodo tajnice in administratorke že kavo naročale s pomočjo Atarijev, Partnerjev, Hewlett-Packardov ali IBM računalnikov, bodo slovenski pisatelji še vedno vznemirjali sosede z ropotom UNIS šklepetulj.

P. s.: Tistim, ki bi utegnili ugovarjati, češ da ni treba takoj seči po najboljšem, in da je za privatnika dovolj dobra tudi kakšna »Mavrica«, pa je le treba pojasniti, da tisto, kar zadošča za igranje, ni dovolj še za kaj več.

Aforizmi

Ne zaletavaj se z glavo skozi zid, rajši zmanjšaj breme.

—

Celo filozofsko fakulteto bi bilo treba postaviti na živalske noge.

—

Muha, ki je obležala na šipi, zagotovo ni bil žarek s sonca.

—

Globoka beseda ima najgloblje dno in najtežji ročaj.

—

Modrost gobe je v tem, da ni strupena.

—

Razmišljajte! Misel je Urobor.